

Κυριακή της Συγχωρήσεως

Ορθοδοξία / Θεολογία

Αρχιμανδρίτης Ζαχαρίας Ζάχαρου, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Έσσεξ Αγγλίας

Όταν ο πιστός κατορθώσει να βρει την καρδιά του και να τη στρέψει εξ ολοκλήρου και απαρέγκλιτα προς τον Θεό, ο Κύριος τη γονιμοποιεί με την άφθαρτη σπορά του λόγου Του, τη σφραγίζει με το θαυμαστό και παντοκρατορικό Όνομά Του και τη λαμπρύνει με τη διηνεκή και χαρισματική παρουσία Του. Τότε την απεργάζεται σε ναό της Θεότητός Του, ικανή να αντανακλά το «είδός» Του, να κιθαρίζει τα απηχήματα της αγάπης Του, να βαστάζει το Όνομά Του, να γίνεται θεράπων του θελήματός Του. Η καρδιά χωρίς την αίσθηση του Θεού ατροφεί· σταδιακά απολιθώνεται και νεκρώνεται. Επιτελεί μόνον τον ρόλο της ως μυϊκή αντλία που στέλνει αίμα στα μέλη του σώματος, ενώ ο άνθρωπος αχρειώνεται για τον Θεό και την αιωνιότητά Του. Ο άνθρωπος με την καρδιά του κλειστή και απολιθωμένη, δεν έχει καν υπόσταση ενώπιον του Θεού. Όταν όμως ζωοποιηθεί η βαθειά καρδιά και φλεχθεί με τη θεια αίσθηση, τότε ο άνθρωπος καθίσταται λυσιτελής και πολύτιμος στα μάτια του Θεού^[1]. Οι ουρανοί ενωτίζονται τη φωνή μιας καρδιάς που διψά για

τον Θεό τον ζώντα.

Η διάθεση της συγχωρητικότητας συνιστά την καλύτερη προετοιμασία για την παράσταση της προσευχής του ανθρώπου ενώπιον του Θεού. Απαλύνει την καρδιά, τη μαλακώνει, την καθιστά εύθετη να «έχηται της ενεργείας του Θεού», δηλαδή να τρίβεται συνεχώς με αυτήν και να αναπλάθεται από αυτήν. Γι' αυτό και πριν την έναρξη του Σταδίου των Νηστειών, η αμίαντη Εκκλησία ζητά από τα τέκνα της να συγχωρήσουν ο ένας τον άλλον, ώστε η καρδιά τους να αφυπνισθεί και να ελευθερωθεί από τα αχθρινά δεσμά της αμαρτίας και των παθών. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουν να συνεργήσουν με τον Θεό στο έργο της αναγεννήσεώς τους. Ειδάλλως, εάν η καρδιά παραμείνει κλειστή, ο Θεός αποστρέφει το Πρόσωπό Του από τον άνθρωπο. Συνεπώς, ο ασκητικός αγώνας της προσευχής και της νηστείας αποβαίνει μάταιος και δεν οδηγεί στη χάρη και τη χαρά της Αναστάσεως.

Στο Γεροντικό υπάρχουν ιστορίες μοναχών που ήταν αμελείς στα ασκητικά τους καθήκοντα. Επειδή όμως ουδέποτε έκριναν τους αδελφούς και είχαν διάθεση συγχωρητικότητας προς όλους βρήκαν σωτηρία. Ο άγιος Μακάριος ο Μέγας θεωρείτο ως θεός πάνω στη γη, όχι για τον ασκητικό του αγώνα ή τη θαυματοποιία, αλλά διότι, όπως ο Θεός σκεπάζει τη γη, σκέπαζε και αυτός τα ελαττώματα των άλλων και ήταν σαν να μην έβλεπε όσα έβλεπε και σαν να μην άκουγε αυτά που άκουγε. Κάποιοι άλλωστε δυσκολεύονται λόγω φυσικής αδυναμίας ή ασθένειας στο έργο της νηστείας. Εάν όμως αφενός προσέχουν τους

λογισμούς τους και δεν κρίνουν, και αφετέρου με προθυμία συγχωρούν τα παραπτώματα των άλλων, σώζονται δωρεάν.

Η νηστεία έχει μεγάλη αξία, διότι γίνεται από υπακοή στο πρόσταγμα της Εκκλησίας και κατ' αυτόν τον τρόπο φυλάσσει την ενότητα του πιστού με τα άλλα μέλη του Σώματος και τον καθιστά μέτοχο των χαρισμάτων τους. Επίσης, η φυσική αδυναμία που η νηστεία συνεπάγεται δημιουργεί άλγος στην καρδιά. Αν ο πιστός έχει τη σοφία να μεταποιήσει τον πόνο αυτόν σε πνευματική ενέργεια διαλογής με τον Θεό, η προσευχή του θα αποκτήσει φτερά. Η συγχώρηση αποτελεί το πρώτο σκαλοπάτι στην κλίμακα των αρετών και της τελειότητας που προδιαγράφει η Μεγάλη Τεσσαρακοστή, και καθιστά τον πιστό εύθετο για τη διάβαση «εκ του θανάτου εις την ζωήν», για την είσοδο στην ανεκκλάλητη χαρά της Αναστάσεως και στο Φως της αιώνιας Βασιλείας.

Ο ίδιος ο Κύριος εντέλλεται την αλληλοσυγχώρηση, διότι συνιστά προϋπόθεση της διαλογής του ανθρώπου με τον Θεό πρόσωπο με Πρόσωπο. Είναι ο μόνος τρόπος να ανοίξει η καρδιά στη χάρη του Θεού. Ένα από τα αιτήματα της θεοδίδακτης προσευχής «Πάτερ ημών» είναι: «Και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών, ως και ημείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών». Η συγχώρηση είναι όρος για την παράσταση της προσευχής, πολύ περισσότερο όμως για τη φρικτή παράσταση του πιστού Χριστιανού στη Θεία Λειτουργία. Αν κάποιος έχει ειλικρινά συγχωρέσει τα πάντα, τότε με ανάλαφρη καρδιά προσθέτει στον αγιασμό της προσευχής και του λόγου του Θεού, τον αγιασμό του Μυστηρίου του Σώματος και του Αίματος του Κυρίου.

Ο Θεός ερευνά την καρδιά των δούλων Του. Αν ο άνθρωπος προφέρει με τα χείλη του, «και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών, ως και ημείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών», αλλά στην καρδιά του εναποκρύβονται δυσαρέσκεια, αρνητικά αισθήματα, εχθρότητα, μνησικακία, είναι σαν να λέει στον Θεό: «Βλέπεις την καρδιά μου; Δεν μπορεί να συγχωρέσει. Μη μου συγχωρείς και τα δικά μου πταίσματα». Με την εντολή της αλληλοσυγχωρήσεως ο Θεός συγκαταβαίνει στο επίπεδο του ανθρώπου και σαν να ήταν ίσος μαζί του λέγει ταπεινά ότι, αν συγχωρούμε, θα συγχωρηθούμε και εμείς· βεβαίως, αν συγχωρούμε από καρδιάς. Δεν είναι άραγε αφέλεια και αφροσύνη να αρνηθεί κάποιος να συγχωρήσει τα μικρά, σχετικά και περιορισμένα πταίσματα του πλησίον του, αν γνωρίζει ότι κατ' αυτόν τον τρόπο θα δεχθεί τη συγχώρηση των πολλών και χαλεπών εγκλημάτων μιας ολόκληρης ζωής, που πρόσβαλαν την άμωμη αγάπη του Δημιουργού του;

Ο άνθρωπος έχει το είναι του δανεικό από τον Θεό. Ωστόσο, πέρα από τα χρέη της θείας χρηστότητας, ο άνθρωπος φέρει επίσης το άπειρο χρέος που δημιουργεί η προδοσία του έναντι στην Πατρική αγάπη. Από τη στιγμή που η αμαρτία εισήλθε

στη ζωή του ανθρώπου, σχεδόν όλα του τα έργα είναι ψεκτά, ατελή, αμαρτωλά· είναι χρέη προς τον Θεό. Ποιος μπορεί να ισχυρισθεί ότι είναι απαλλαγμένος από αυτά; Κάθε εμπαθής κίνηση, κάθε λογισμός που λυπεί το Πνεύμα Του, κάθε αμέλεια, είναι ένα χρέος.

Στην εντολή της αλληλοσυγχωρήσεως κρύβεται η επιθυμία που έχει ο Θεός να ανταλλάξει τη ζωή Του με τη ζωή του πλάσματός Του. Η ζωή του ανθρώπου είναι το περιεχόμενο της καρδιάς του και αν όλο το περιεχόμενο της καρδιάς του το προσφέρει στον Θεό, τότε και Εκείνος θα του δώσει «πάντα τα Εαυτού»[\[2\]](#). Άνιση μεν, αλλά άκρως φιλόανθρωπη ανταλλαγή! Επομένως, η διάθεση συγχωρητικότητας ως όρος συμφιλίωσης του ανθρώπου με τον Θεό, μακράν από το να είναι αυστηρός, είναι απερίγραπτα φιλόανθρωπος και προσκομίζει τους αιώνιους θησαυρούς της ουράνιας Βασιλείας.

Ο Θεός εντέλλεται επίσης τη συγχωρητικότητα, διότι χωρίς αυτή είναι αδύνατον για τον άνθρωπο να αποκαταστήσει την ειρήνη με τον «βιαιότερο» αντίδικό του, τη συνείδηση. Ακολουθώντας την παράδοση ανεστραμμένη ευαγγελική λογική, ο Κύριος δεν εντέλλεται απλώς να ζητά ο άνθρωπος συγχώρηση και συμφιλίωση, όταν ο ίδιος έχει φταίξει, αλλά επίσης όταν ο πλησίον του, δικαίως ή αδικώς, έχει θλιβεί εξαιτίας του[\[3\]](#). Μόνον η ταπεινή αγάπη που συγχωρεί όλους δίνει την παρρησία στον άνθρωπο να προσφέρει το δώρο του στο θυσιαστήριο του Θεού.

Επίσης, η ταπεινή αγάπη κάνει τη θυσία του δεκτή.

Δεν αρκεί, επομένως, μόνο να συγχωρεί ο άνθρωπος τα πταίσματα των άλλων. Χρειάζεται επίσης να ζητά ο ίδιος συγχώρηση για τα δικά του λάθη, εκούσια και ακούσια. Ούτε αρκεί να βρει ο Χριστιανός χάρη στην προσευχή του. Οφείλει να συνεργασθεί με τον Κύριο, να γίνει όργανο της Πρόνοιάς Του, ώστε η χάρη να απλωθεί και σε εκείνους, με τους οποίους έρχεται σε επαφή. Και η εκζήτηση συγχωρήσεως γίνεται αγωγός μεταδόσεως της χάριτος. Ιδιαίτερα, όταν ο άνθρωπος ζητά συγχώρηση από κάποιον που είναι λυπημένος μαζί του, αν και δεν τον έχει αδικήσει, ενδέχεται η ταπείνωση του πράγματος να εγγίσει την καρδιά εκείνου που τρέφει αρνητικά συναισθήματα και να αρχίσει μια διαδικασία ανακαινίσεως στη ζωή του. Τότε ο άνθρωπος που ταπεινώθηκε και ζήτησε συγχώρηση, γίνεται συνεργός Θεού για την αναγέννηση του αδελφού.

Ο Μονογενής και Ηγαπημένος Υιός του Θεού πρόσφερε τον Εαυτό Του θυσία και έγινε για τον άνθρωπο απολύτρωση, αγιασμός και σωτηρία. Όταν ο άνθρωπος δεχθεί τη μεσιτεία του Χριστού, και συγχωρήσει από καρδιάς τον αδελφό του, τότε οικειοποιείται τον καρπό των απερινόητων παθημάτων Του, την άφεση των παραπτωμάτων του, τη συμφιλίωση με τον Πατέρα και την αιώνια σωτηρία. Αντιθέτως, όταν κλείσει την καρδιά του και δεν συγχωρεί τους άλλους, είναι σαν να ακυρώνει τη θυσία του Σταυρού· ακυρώνει τη μεσιτεία του Χριστού ως «Σωτήρος πάντων ανθρώπων»[\[4\]](#).

Η αλληλοσυγχώρηση προπαρασκευάζει την καρδιά του ανθρώπου να αποκτήσει ως περιεχόμενο τη χάρη της αφέσεως του Θεού, με την οποία η ζωή του αδελφού γίνεται δική του ζωή. Επίσης όμως η ζωή του Θεού γίνεται το περιεχόμενο της καρδιάς του. Και η ευχή της συγχωρήσεως ανοίγει την καρδιά του πιστού και την πλαταίνει, για να αγαπήσει μέχρι τέλους και τον Θεό και τους ανθρώπους. Με την εκπλήρωση της εντολής της συγχωρήσεως ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί σε τέλεια υπόσταση κατ' εικόνα της Υποστάσεως του Νέου Αδάμ, του Χριστού, και να περιπτυχθεί όλον τον ουρανό και όλη τη γη στα πλάτη των αιώνων.

Με άλλα λόγια, η αλληλοσυγχώρηση δεν ανοίγει μόνον την καρδιά του ανθρώπου, αλλά την προετοιμάζει να γίνει θεσπέσιο κατοικητήριο του Θεού και ενισχυμένη από την αγάπη του Χριστού να προσαγάγει στον Θεό όλο το γένος του Αδάμ με δέηση μεσιτείας. Ο Χριστιανός καλείται να αρχίσει με μηδαμινούς ασκητικούς άθλους, με τη συγχώρηση των μικρών πταισμάτων του αδελφού. Το τέλος όμως αυτής της ασκήσεως είναι το θείο μέτρο που αποκτά ο άνθρωπος, όταν ενωθεί με το Πνεύμα του Θεού και του μεταδοθεί η κατάσταση του Χριστού, διότι τότε κληρονομεί την απεριγράπτη δωρεά της θειας υιοθεσίας. Βεβαίως, η συγχώρηση

των παισμάτων των άλλων υπερβαίνει την πεπτωκυία ανθρώπινη φύση. Με τη στενή ανθρώπινη λογική η συγχωρητικότητα εμφανίζεται ως αδυναμία και μωρία. Η θεια δικαιοσύνη όμως διαφέρει από την ανθρώπινη όπως το φως από το σκοτάδι. Η δικαιοσύνη του Θεού είναι η ταπεινή και εις τέλος άμωμη αγάπη Του, που συγχωρεί τα πάντα. Οι Χριστιανοί αντλούν τη δύναμη να αντισταθούν στα πρότυπα του κόσμου και να ταπεινωθούν ζητώντας και δίδοντας συγχώρηση από το υπόδειγμα του Κυρίου πάνω στον Σταυρό, όπου την ώρα της άκρας ταπεινώσεως και κενώσεώς Του προσευχόταν: «Πάτερ, άφες αυτοίς, ου γαρ οίδασι τι ποιούσιν»^[5]. Άλλωστε, αν ο Χριστός δεν είχε προφέρει αυτόν τον λόγο, θα ήταν αδύνατη η μετάνοια για τον άνθρωπο, όπως επίσης η συμφιλίωσή του με τον Θεό.

Ο Θεός κατά τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή τιμά τα μέλη του Σώματός Του με το προνόμιο να ανανεώσουν τη ζωή τους. Η περίοδος αυτή πρόκειται να είναι μια παράσταση μετανοίας και εκούσιου πνευματικού πένθους. Ο Κύριος όμως ως αντίδωρον χαρίζει άφθονα, «ουκ εκ μέτρου»^[6], την άφθαρτη παρηγοριά του Πνεύματός Του και πληροί την καρδιά των πιστών δούλων Του με την άμωμη αγάπη Του, τη μόνη αγάπη που προσκομίζει ζωή και ανάσταση.

[1] Α' Πέτρ. 3,4.

[2] Βλ. Λουκ. 15,31.

[3] Ματθ. 5,23-24.

[4] Βλ. Α' Τιμ. 4,10.

[5] Λουκ. 23,34.

[6] Βλ. Ιωάν. 3,34.

<https://bit.ly/3tLcb7H>